

Tilläggsyrkande

2024-09-20

Nr: 11

Yrkande angående – Anslutning till strategin Jämställt Västra Götaland 2024–2027

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Under delmålet ”Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska” väljer Göteborgs Stad att lägga till gruppen **äldre** personer. ”Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor, unga hbtqi+ personer samt äldre personer i Västra Götaland ska minska.”
2. Göteborgs Stad ansluter till Jämställt Västra Götaland 2024–2027.

Yrkandet

I det av kommunfullmäktige beslutade budgetmålet står det Göteborg ska vara en jämlik och trygg stad där alla invånare ges inflytande och möjlighet till delaktighet. Sverigedemokraterna yrkar på att Göteborgs Stad, utöver de föreslagna prioriteringarna i strategin Jämställt Västra Götaland 2024–2027, även inkluderar att minska social utsatthet och psykisk ohälsa hos äldre människor.

Ungefär en av fyra personer äldre än 65 år har någon form av psykisk ohälsa som kan påverka det dagliga livet och försämra livskvaliteten. Men alla som skulle behöva det, söker inte hjälp. Med en åldrande befolkning är detta en kritisk fråga som inte kan förbises, då många äldre riskerar att hamna i isolering och psykisk ohälsa, vilket påverkar både individens välbefinnande och samhället i stort. Ensamhet och psykisk ohälsa hos äldre är växande problem som påverkar både livskvaliteten och hälsan hos äldre människor.

Genom att göra detta till en prioriterad fråga och en del av att skapa ett jämställt och jämlikt Västra Götaland, kan Göteborgs Stad stärka stödet för äldre genom ökad tillgång till sociala aktiviteter, uppsökande verksamhet och psykiskt stöd. Att motverka social utsatthet/ ensamhet och ohälsa hos äldre skapar en mer sammanhållen och inkluderande stad, där även de äldre får de resurser och den omsorg de förtjänar.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-08-19

Ärendenummer SLK-2024-00389

Handläggare

Jeanette Stål

Telefon: 031-368 03 13

E-post: jeanette.stal@stadshuset.goteborg.se

Anslutning till strategin Jämställt Västra Götaland 2024-2027

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Göteborgs Stad ansluter till Jämställt Västra Götaland 2024-2027.
2. Göteborgs Stad väljer att prioritera arbete med delmålen enligt tjänsteutlåtandets förslag.

Sammanfattning

Länsstyrelsen har remitterat strategin Jämställt Västra Götaland 2024-2027 till stadsledningskontoret med erbjudande för Göteborgs Stad att ansluta sig till strategin.

Kommunstyrelsen har att ta ställning till stadens anslutning samt att göra en prioritering av vilka delmål staden ska fokusera sitt arbete på under strategiperioden. Länsstyrelsen önskar svar om anslutning under 2024. Länsstyrelsen erbjuder stöd och metodutveckling under strategiperioden.

Stadsledningskontoret har i sin beredning av ärendet gjort en översiktlig kartläggning av pågående arbete och styrning på området och kan konstatera att det pågår arbete inom vart och ett av de regionala målen. Stadsledningskontoret föreslår att Göteborgs Stad ansluter sig till strategin och prioriterar tre regionala mål:

- Kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar ska beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen i Västra Götaland
- Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska
- Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att ansluta sig till strategin medför inga kostnader i sig. Dock innebär ett anslutande ett åtagande i det att staden förväntas prioritera resurser i form av personal och tid kopplat till de regionala mål som väljs ut. Stadsledningskontoret har haft den ekonomiska aspekten i åtanke vid förslag av prioriterade mål. De mål som föreslås är redan resurssatta på det viset att verksamheter har uppdrag i frågan och att arbete pågår men att det behövs utveckling och fördjupning. De föreslagna målen bedöms också vara politiskt prioriterade. Gender budgeting är en antagen strategi såväl nationellt som internationellt i arbetet för ett jämställt samhälle, och en del av strategin Jämställt Västra Götaland.

Att tillämpa gender budgeting innebär att analysera hur resurser fördelas mellan könen och hur den ekonomiska politiken påverkar kvinnor och män olika. Syftet är att uppnå en rättvis fördelning av resurser mellan könen. Gender budgeting innebär inte ökade kostnader utan en omfördelning av resurser för ett rättvisare utfall.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension men kan konstatera att eftersom dimensionerna påverkar varandra ökar förutsättningarna för en hållbar ekologisk utveckling i takt med att den sociala hållbarheten ökar. Ärendet bedöms därför ha en indirekt positiv påverkan på den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Länsstyrelsen har använt ett intersektionellt perspektiv i framtagandet av de regionala målen för att kunna synliggöra hur olika faktorer påverkar människors livsvillkor. Genom att bryta ner de jämställdhetspolitiska delmålen, länets utmaningar och att prioritera vissa grupper bedömer Länsstyrelsen att riktningen för arbetet med jämställdhetsintegrering blir mer träffsäkert.

Strategin förväntas ha positiv inverkan på jämställdhet men också på jämlikhet i det att den omfattar grupper som personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer, våldsutsatta, barn och unga, utrikes födda med flera. De föreslagna prioriterade målen bidrar till psykisk hälsa och utveckling för unga, trygghet och frihet från våld och möjligheten att delta i samhället vilket bidrar till integration, samt till delaktighet och inflytande för sårbara grupper i samhället.

Stadsledningskontoret bedömer att pågående arbete med jämlikhetsintegrering, normkritiska förhållningssätt och ett brett arbete med mänskliga rättigheter alltjämt bör fortgå samtidigt som de prioriterade fokusområdena fördjupas.

Bilaga

Jämställt Västra Götaland 2024-2027

Ärendet

Länsstyrelsen har remitterat strategin Jämställt Västra Götaland 2024-2027 till stadsledningskontoret med erbjudande för Göteborgs Stad att ansluta sig till strategin.

Kommunstyrelsen har att ta ställning till stadens anslutning samt att göra en prioritering av vilka delmål staden ska fokusera sitt arbete på under strategiperioden. Länsstyrelsen önskar svar om anslutning under 2024.

Beskrivning av ärendet

Länsstyrelsen har tagit fram en jämställdhetsstrategi för perioden 2024-2027. Strategin riktar sig till kommuner, regionen, myndigheter, lärosäten och civilsamhällets organisationer. Syftet med strategin är att den pekar ut en riktning för jämställdhetsarbetet i länet och bidrar till att samla länets aktörer kring ett antal regionala jämställdhetsmål.

Strategin ska:

- bidra till att skapa förutsättningar för en sammanhållen inriktning för arbetet med jämställdhetsintegrering i länet.
- vara till hjälp vid prioriteringar och inriktningsbeslut i det egna arbetet med jämställdhetsintegrering hos länets aktörer.
- utgöra en nulägesanalys av ojämställdhetsproblem i Västra Götaland.
- fungera som ett stöd för länets aktörer i ett lokalt och regionalt förverkligande av de nationella jämställdhetspolitiska delmålen.

Strategin innehåller 15 delmål som alla korrelerar till de nationella jämställdhetspolitiska målen. Länsstyrelsen har pekat ut sex av dessa som prioriterade mål för länet. Det är dock upp till varje kommun som beslutar att skriva under strategin att själva bestämma vilka delmål som bör prioriteras under strategiperioden. Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att välja ett eller ett fåtal delmål att fokusera på.

Beredning av ärendet

Under framtagandet av strategin har Göteborgs Stad deltagit med funktioner från bland annat stadsledningskontoret samt inkommit med skriftliga synpunkter på ett tidigt utkast. En färdig strategi inkom till stadsledningskontoret 2024-03-27. Stadsledningskontoret har i samband med detta gjort en översiktlig kartläggning av stadens pågående arbete kopplat till de regionala delmålen som strategin innehåller som ett stöd i den prioritering som kommunstyrelsen har att ta ställning till. I kartläggningen har bara de mest centrala förvaltningarna tillfrågats, det kan därmed pågå mer än vad denna kartläggning visar.

Stöd och samverkan vid anslutning till strategin

Länsstyrelsen erbjuder stöd i arbetet med jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Stödet innebär erbjudande om att ta del av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd kring praktiskt jämställdhetsarbete, stöd i samverkan och erfarenhetsutbyten mellan aktörer som arbetar med liknande områden samt att delta i Länsstyrelsens regionala nätverk och andra samverkansforum.

Vid anslutning till strategin förväntas följande att uppfyllas:

- Att fatta ett politiskt och/eller annat ledningsbeslut om att ansluta sig till Jämställt Västra Götaland 2024-2027.
- förankra strategiarbetet i den egna organisationen.

- prioritera vilka av strategins regionala mål som organisationen ska fokusera på. Det kan handla om att utveckla pågående arbete med jämställdhetsintegrering och koppla det till strategin och/eller att nytt arbete initieras.
- utse en kontaktperson gentemot Länsstyrelsen och den egna verksamheten. Kontaktpersonen bör ha ansvar för det strategiska arbetet med jämställdhetsintegrering i organisationen.
- utifrån aktörens förutsättningar och tillgängliga data, bistå med underlag till Länsstyrelsens del- och slutuppföljning av Jämställt Västra Götaland 2024-2027.

Strategins mål och stadens arbete

Nedan presenteras strategins regionala mål, en kort problembeskrivning samt pågående arbete i staden för varje delmål. De mål som Länsstyrelsen pekat ut som prioriterade anges inom parentes (*primomål*). Eftersom samtliga regionala delmål har en koppling till de sex nationella jämställdhetspolitiska målen beskrivs dem först.

Makt och inflytande

Inom området Makt och inflytande finns det nationella jämställdhetspolitiska delmålet *En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer*. Strategin innehåller tre regionala mål som alla bidrar till det nationella delmålet.

Regionalt mål: Kvinnor på arbetsledande och högre politiskt beslutsfattande positioner i Västra Götaland ska öka

Problembeskrivning: Efter valet 2022 utgör kvinnor 43 procent av den totala andelen kommunfullmäktigeledamöter i länet. 2020 var 48 procent av länets kommunala chefer kvinnor vilket är färre i förhållande till andelen kvinnliga anställda som låg på 78,8 %. I Göteborgs Stad är förhållandet mellan kvinnliga chefer och kvinnliga anställda 0,99, där värdet 1,0 representerar en jämställd fördelning (2023). Förutom omotiverade könsskillnader på poster i arbetslivet är det en större andel kvinnor än män som hoppar av politiska förtroendeuppdrag. Det är särskilt tydligt bland yngre kvinnor i politiken. Länets aktörer kan bidra till att öka andelen kvinnor på arbetsledande- och beslutsfattande uppdrag genom att aktivt verka för organisatoriska förutsättningar som främjar kvinnors kompetensutveckling, arbetsvillkor samt sociala och organisatoriska arbetsmiljö.

Pågående arbete i staden: I staden pågår ett centralt arbete med aktiva åtgärder för att förhindra och förebygga diskriminering, bland annat genom att undersöka rekrytering och befordran i syfte att ge lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Andra insatser som kan ha en positiv påverkan är normkritisk och kompetensbaserad rekrytering och uppdraget om max antal medarbetare per chef, där flest medarbetare finns i de kvinnodominerade sektorerna av stadens verksamheter. Likaså chefskopet som är ett verktyg för att förbättra chefers organisatoriska förutsättningar.

Regionalt mål: Kvinnors, barns och ungas förutsättningar att representera och verka i det civila samhället i Västra Götaland ska öka

Problembeskrivning: Andelen unga som vill vara med och påverka lokalsamhället är mycket högre än andelen som upplever att de har förutsättningar att påverka. Flickor har en högre grad av samhällsengagemang jämfört med pojkar. Samtidigt är andelen pojkar som är medlemmar i politiska partier högre (4,8 procent) än andelen flickor som är medlemmar (1,3 procent). Pojkar, unga med utländsk bakgrund, unga med

funktionsnedsättning och unga som bor på landsbygd har ett lägre samhällsengagemang än övriga unga i befolkningen. Länets aktörer kan bidra till att främja det lokala demokratiska samtalet och den fria åsiktsbildningen genom sin samverkan med det civila samhället och dess företrädare.

Pågående arbete i staden: I Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället anges bland annat kriteriet att föreningen måste verka för lika rättigheter och möjligheter till delaktighet och deltagande oberoende av kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning och ålder. Staden samverkar med civilsamhället bland annat genom kommunstyrelsens råd, ungdomsfullmäktige och genom idéburna offentliga partnerskap. Därtill tillkommer såväl tillfälliga som långvariga samverkansformer mellan staden och civilsamhället. Överenskommelsen om samverkan mellan Göteborgs Stad och civilsamhällets organisationer anger att parterna ska verka för att öka jämställdhet och mångfald utifrån gällande diskrimineringsgrunder i alla delar av sina verksamheter samt genom rekrytering, för att återspegla stadens befolkningsstruktur.

Regionalt mål: Kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar ska beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen i Västra Götaland (primärsmål)

Problembeskrivning: Kvinnor och män, flickor och pojkar kan drabbas olika av en kris eller ett krig. Det beror bland annat på ojämställdhet inom olika områden och traditionella könsnormer. Förekomsten av ojämställda och ojämlika livsvillkor kan medföra konsekvenser i den civila beredskapen. Det gäller bland annat möjligheten att hantera en kris, motverka krisens effekter, utbilda och arbeta under pågående kris, våldsutsatthet och tillit till samhällets institutioner samt försvarsvilja. Skillnaderna kan också påverka förutsättningarna att delta i totalförsvarets insatser, exempelvis när det gäller mobilisering och bemanning av verksamheter som upprätthåller viktiga samhällsfunktioner som sjukvård och uthållig barn- och äldreomsorg. Sexuellt våld i form av våldtäkter och sexuellt slaveri utövas mot kvinnor och barn av soldater från annan makt vid krig. Våld i hemmet kan också öka till följd av en allmänt större våldsbenägenhet vid krig. Det dödliga våldet tenderar att öka på grund av ökad tillgång till vapen. Samtliga aktörer i länet kan genom sitt beredskapsarbete arbeta förebyggande med att säkerställa att kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar beaktas i beredskapsarbetet. Det är även viktigt att inkludera grupper med svagt samhälleligt stöd i beredskapsarbetet.

Pågående arbete i staden: I Göteborgs Stads riktlinje för höjd beredskap står det att förvaltningars och bolags beredskapsplaner ska, som minst, omfatta ett antal områden. Ett av dessa områden är genus- och barnperspektiv samt socioekonomiskt perspektiv, ett annat område är internationell humanitär rätt och krigets lagar. I Göteborgs Stads plan för civil beredskap saknas ett uttalat jämställdhets-/könsperspektiv. Däremot finns en inriktning att öka förmågan till skydd av civilbefolkningen vid framtida krissituationer och höjd beredskap. I programmet för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning finns två strategier som omfattar krisberedskap: 4:2 Stadens verksamheter ska ha god krisberedskap som omfattar personer med funktionsnedsättning och 4:3 Stadens verksamheter ska anpassa och utveckla sin information och kommunikation om krisberedskap så att personer med funktionsnedsättning kan förstå.

Ekonomisk jämställdhet

Inom området ekonomisk jämställdhet finns det nationella jämställdhetspolitiska delmålet *Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut*. I strategin finns fyra regionala mål som bidrar till det nationella delmålet. Samtliga regionala mål har pekats ut som prioriterade.

Regionalt mål: Kvinnors förutsättningar avseende anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt arbetsmiljö ska förbättras i Västra Götaland (primomål)

Problembeskrivning: Arbetsmarknaden i Västra Götaland är könssegregerad. Kvinnor och män arbetar i olika yrken, sektorer och på olika nivåer i organisationerna vilket bidrar till löneskillnader mellan kvinnor och män. Kvinnligt kodade branscher och yrken kännetecknas generellt av sämre arbetsmiljö, mer osäkra anställningar, sämre förutsättningar att utföra arbetet och små möjligheter att påverka sin arbetsituation. I Västra Götaland var nästan dubbelt så många kvinnor som män mellan 20–64 år långtidssjukskrivna (180 dagar eller längre) i augusti 2022. Länets arbetsgivare har en särskilt viktig roll att spela i sitt arbete med aktiva åtgärder, att säkerställa en organisationskultur som gör det möjligt att förena arbetsliv med föräldraskap och att skapa organisatoriska förutsättningar som minskar sjukskrivningstalen.

Pågående arbete i staden: I Göteborgs Stad ska de årliga lönekartläggningarna mynna ut i strategiska ställningstaganden och prioriteringar för att arbeta med jämställda löner och förvaltningens lönestruktur. I Göteborgs Stads plan för kompetensförsörjning finns två fokusområden som berör målet. Fokusområde 4 handlar om hållbart arbetsliv med friska och hälsosamma arbetsplatser utifrån krav och resurser. Här behandlas även förlängt arbetsliv. Fokusområde 5 handlar om konkurrenskraftiga arbetsvillkor där en aktivitet är att ta fram fördjupad analys av stadens lönebild samt tydliggöra behovet av strategiska lönerelationsförändringar. Heltid som norm är en viktig strategi i stadens arbetsgivarpolitik, för säkrad kompetensförsörjning samt attraktiva och jämställda arbetsvillkor. I kommunfullmäktiges budget för 2024 anges målet "Göteborgs Stad ska ge sina anställda en bra arbetsmiljö och goda arbetsvillkor." Stadens arbetsmiljöarbete sker systematiskt och följs upp årligen för att upprätthålla och utveckla en god och hållbar arbetsmiljö. Arbetet med aktiva åtgärder innebär att undersöka, analysera och sätta in åtgärder för att underlätta för medarbetare att förena arbete med föräldraskap.

Regionalt mål: Kvinnor i Västra Götaland ska ha ökad möjlighet att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst (primomål)

Problembeskrivning: Män äger betydligt mer kapital än kvinnor, investerar mer och driver fler företag. Det påverkar möjligheten till en jämställd ekonomi. Sveriges könssegregerade arbetsmarknad avspeglar sig i företagandet. Kvinnor och män är ofta verksamma som företagare i olika branscher. Åtta av tio företagare har någon gång kontakt med kommunen. Ett jämställt bemötande är en förutsättning för utveckling och ett gott företagsklimat för kvinnor. Det är viktigt att lokala och regionala företagsfrämjande verksamheter utvecklar arbetet med jämställdhetsintegrering som verktyg för att analysera och utveckla ett jämställt företagande. Det kan till exempel handla om offentlig finansiering, att stödja entreprenörskap hos unga genom feriejobb och att bredda synen på vad en framgångsrik företagare är.

Pågående arbete i staden: Business region Göteborg arbetar med kvinnligt företagande genom Yesbox. Yesbox har återkommande event för att öka andelen kvinnor som startar företag och fokuserar på kvinnors nätverk, investeringar men också på att stärka

självkänslan som kvinnlig egenföretagare. Yesbox erbjuder bland annat individuell coachning inom entreprenörskap, innovation och nyföretagande.

Regionalt mål: Fler kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och inte diskrimineras i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön (primomål)

Problembeskrivning: Kvinnor med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen som utestängs från arbetsmarknaden. Den disponibla inkomst för gruppen är lägre än 60 procent av medianinkomsten i Sverige (vilket är den relativa fattigdomsgränsen i EU). 32 procent av personer med funktionsnedsättning upplever sig ha utsatts för diskriminering i arbetslivet med anledning av sin funktionsnedsättning i Sverige. Vanligt förekommande är att inte ha fått en anställning trots tillräckliga meriter samt att uppleva kränkningar, mobbing och trakasserier från medarbetare eller chefer. Länets arbetsgivare behöver genomlysna sina rekryteringsprocesser utifrån lagstiftningens krav på aktiva åtgärder och genomföra kunskaphöjande insatser om olika former av diskriminering, däribland bristande tillgänglighet.

Pågående arbete i staden: Förvaltningen arbetsmarknad och vuxenutbildning erbjuder Göteborgsjobb i upp till tre år för personer med funktionsnedsättning. Göteborgsjobb är en tidsbegränsad anställning inom Göteborgs Stad, där arbete kombineras med stöd. Det är till för personer som varit arbetslös länge, är nya i Sverige eller har en intellektuell, neuropsykiatrisk, kognitiv eller psykisk funktionsnedsättning. Övergripande fördelas Göteborgsjobben jämställt. Nämnden har även ett uppdrag i kommunfullmäktiges budget för 2024 om att återkomma med förslag på åtgärder för att underlätta för fler personer med funktionsnedsättning att erbjudas anställning i Göteborgs Stad efter avslutad arbetsmarknadsinsats.

Göteborgs stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026 omfattar målområde 7 som handlar om rätten till arbete och sysselsättning där samtliga strategier har bäring på det regionala målet. Även inom Göteborgs Stads program för jämlik stad 2018-2026 finns målområdet "Skapa förutsättningar för arbete". Inom målområdet ska strategierna genomsyras av ett normmedvetet arbetssätt som skapar förutsättningar för utbildning och arbete samt motverkar strukturell diskriminering på arbetsmarknaden, Insatserna ska förbättra möjligheterna till att fler får ett arbete och därmed goda förutsättningar att försörja sig. Göteborgs Stads plan för kompetensförsörjning 2024-2026 har ett fokusområde som handlar om att tillvarata och attrahera kompetensen på arbetsmarknaden, vilket bland annat ska göras genom anpassning av arbetsplatsen för att möjliggöra arbete för fler, oavsett funktionsvariation, ursprung eller tidigare yrken och utbildning.

Regionalt mål: Fler utrikes födda kvinnor i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och ha egen försörjning (primomål)

Problembeskrivning: 2021 var andelen förvärvsarbetande utrikes födda kvinnor i Västra Götaland 64 procent och andelen bland utrikes födda män var 72 procent. I samtliga kommuner i länet är utrikes födda kvinnor den grupp med lägst medelinkomst, jämfört med inrikes födda kvinnor och män samt utrikes födda män. Många utrikes födda kvinnor upplever strukturell diskriminering i mötet med sjuk-vård, förskola, socialtjänst och myndigheter. Insatser som syftar till att främja etableringen på arbetsmarknaden är inte jämställt fördelade. Kvinnor får oftare förberedande insatser eller aktiviteter som inte nödvändigtvis ökar möjligheterna att få ett arbete. Män får oftare arbetsnära insatser, till

exempel arbetspraktik. Flera av länets aktörer har stor potential att bidra till det regionala målet, till exempel kommunala arbetsmarknadsenheter, vuxenutbildning med reguljär utbildning, sfi och samhällsorientering.

Pågående arbete i staden: Förvaltningen arbetsmarknad och vuxenutbildning erbjuder Steg för steg till utrikes födda kvinnor. I Steg för steg kombinerades sfi med karriärvägledning och arbetsträning på Forum Skills och Vägen ut. Alla behovsbedömda insatser följs med intentionen att insatserna ska fördelas jämställt. Insatsen FFIA (fler föräldrar i arbete) fungerar också som ett stöd för utrikesfödda kvinnor att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Samma styrning och insatser som presenterades under föregående regionala mål gäller även för detta.

Jämställd utbildning

Inom området jämställd utbildning finns det nationella jämställdhetspolitiska delmålet *Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling*. I strategin finns två regionala mål som bidrar till det nationella delmålet.

Regionalt mål: Könsfördelningen på pojk- och flickdominerade gymnasieprogram i Västra Götaland ska bli mer jämställd

Problembeskrivning: Könnssegregeringen på arbetsmarknaden grundläggs genom olika värdering och status av kvinno- och mansdominerat arbete, såväl som könsnormer och kodning av yrken som manliga eller kvinnliga. Könnssegregeringen förstärks i utbildningssystemet genom de val som unga kvinnor och män gör, både till gymnasiet och till högre utbildning. Länets aktörer bör arbeta för en stärkt studie- och yrkesvägledning inom utbildningssystemet och med arbetsmarknadsåtgärder som utgår ifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det kan handla om att inkludera studie- och yrkesvägledning i ordinarie ämnesundervisning och koppla ihop arbetet med skolans jämställdhetsarbete. Det kan också handla om att skapa särskilda arenor för dialog om framtida studier och yrkesliv.

Pågående arbete i staden Insatser för att bryta könssegregering i gymnasievalet är inkluderat i Göteborgs Stads plan för jämställdhet. Uppföljning visar att mönstret inte brutits under planperioden och att det är ett område som är svårt att påverka genom enbart studievägledning. Det krävs fler insatser av fler samhällsaktörer för att nå förändring.

Regionalt mål: Pojkar i Västra Götaland ska uppnå goda skolresultat oavsett socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund

Problembeskrivning: På nationell nivå når pojkar som grupp i lägre utsträckning kunskapskraven än flickor i alla ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Det är även färre pojkar som når gymnasiebehörighet och färre pojkar som fullföljer en gymnasieutbildning. Elever som har invandrat efter skolstartsåldern, vid sju års ålder, har oftare större svårigheter att lyckas i skolan. Att invandra vid en högre ålder innebär att eleven har mindre tid på sig att klara skolan. Dock har flickor i den här gruppen generellt bättre skolresultat än pojkar.

Pågående arbete i staden: Grundskolenämndens resursfördelningsmodell baseras på förväntade studieresultat utifrån socioekonomiska faktorer samt även kön. Detta har tillsammans med kompetensförsörjning bidragit till att lärarbehörigheten har ökat på skolor som ligger i socioekonomiskt utsatta områden. Många av skolans breda insatser har fokus på att förbättra undervisningskvaliteten och behörigheten för elever som har svårt

att nå upp till kraven. Därtill har ett antal skolor samarbetat med föreningen MÄN med metoder för att bryta destruktiva maskulinitetsnormer. På grund av sämre ekonomi har det samarbetet avslutats 2024 trots positiva resultat. På uppdrag av grundskolenämnden har ett arbete initierats i grundskolan kring elever som gått ur årskurs nio utan fullständiga betyg och som skulle kunna nå gymnasiebehörighet tack vare extra skolår efter årskurs nio. Arbetet är tänkt att utmynna i olika varianter som elever kan använda för att möjliggöra en behörighet att söka ett nationellt program på gymnasiet.

I utbildningsnämndens budget görs för egenregin och för de fristående skolorna ett socioekonomiskt tillägg till eleversättningen i syfte att utjämna skillnader i elevernas bakgrund och förutsättningar inför gymnasiestudierna. Kriterierna som används vid beräkning av det socioekonomiska indexet är meritvärde från grundskolan, utländsk bakgrund samt försörjningsstöd. Ett av utbildningsnämndens prioriterade utvecklingsområden är att förstärka det kompensatoriska uppdraget och undanröja hinder för elevernas lärande. Insatser görs på alla förvaltningens skolor för att utveckla och anpassa undervisningen till elevernas förutsättningar och behov, i syfte att öka måluppfyllelsen för elevgrupper med sämre förutsättningar och motverka avhopp från studier oavsett kön. Det förebyggande och främjande arbetet kring skolnärvaro ingår i skolenheternas systematiska kvalitetsarbete och insatserna ska utgå från de framgångsfaktorer som identifierats i den forskningsbaserade stadengemensamma vägledningen för skolnärvaro: Relationsskapande arbete, delaktighet och inflytande, undervisningens kvalitet, samverkan med berörda aktörer och tydligt ledarskap med rutiner för närvaroarbetet.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Inom området Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet finns det nationella jämställdhetspolitiska delmålet *Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor*. I strategin finns ett regionalt mål som bidrar till det nationella delmålet.

Regionalt mål: Mäns betalda och obetalda hem- och omsorgsarbete samt uttag av föräldraledighetsdagar ska öka i Västra Götaland

Problembeskrivning: Kvinnor spenderar generellt mer tid än män på hushållsaktiviteter såsom att tvätta, städa, laga mat och att ge omsorg till de egna barnen. Utöver uttag i föräldraförsäkringen är annan anhörigomsorg, såsom vård av äldre, stöd till en närstående som är svårt sjuk eller stöd till barn med funktionsnedsättning exempel på omsorgsarbete som till stor del utförs av kvinnor. Kvinnor arbetar ofta deltid på grund av ansvaret för hem- och omsorgsarbete. Social isolering i hemmet och stereotypa könsnormer är också riskfaktorer för våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Insatser så som föräldrautbildningar, patientbesök och verksamheter på familjecentraler är exempel på invånarnära verksamheter där dialog om fördelning av omsorgsansvar i föräldrarelationer kan föras på ett naturligt sätt. Förväntningar på kvinnliga respektive manliga anhörigas omvårdnadsinsatser kan också synliggöras inom den kommunala biståndsbedömningen. Arbetsgivare kan främja möjligheten att förena förvärvsarbete med föräldraskap genom ett strategiskt arbete med sin organisationskultur utifrån aktiva åtgärder.

Pågående arbete i staden: I Göteborgs Stad tar män ut 12% av föräldradagarna och utgör 23% av alla anställda. Stadens verksamheter är könssegregerad. Flest andel kvinnor arbetar inom välfärdsförvaltningar och flest andel män inom de tekniska förvaltningarna.

Arbetet med aktiva åtgärder, som årligen följs upp, innebär bland annat att undersöka, analysera och sätta in åtgärder för att underlätta för medarbetare att förena arbete med föräldraskap. Ett stadengemensamt stöd för arbetet med aktiva åtgärder håller på att utvecklas.

Jämställd hälsa

Inom området jämställd hälsa finns det nationella jämställdhetspolitiska delmålet *Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor*. I strategin finns två regionala mål som bidrar till det nationella delmålet.

Regionalt mål: Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska

Problembeskrivning: Andelen flickor med självrapporterade psykiska besvär som ångest och oro har ökat. Flickor och unga kvinnor får oftare diagnoser som ångest, depression och självsador än pojkar och unga män. Samtidigt finns det en överdiagnostisering av flickor och en underdiagnostisering av pojkar. Forskning tyder på att unga män söker vård och hjälp i lägre utsträckning för att det ses som omanligt. Två tredjedelar av de som avled i suicid 2022 var män. Flera aktörer i Västra Götaland larmar om den psykiska ohälsan hos flickor och unga kvinnor och trycker särskilt på att det är en grupp vars psykiska ohälsa påverkas av de ojämställda strukturerna i samhället. Flickor är kraftigt överrepresenterade i befintlig nationell statistik kring skolstress och upplevda prestationskrav. Hbtqi-personer har genomgående sämre utfall vad gäller hälsa och sociala relationer jämfört med heterosexuella och cispersoner. Detta gäller särskilt unga hbtqi-personer. Bisexuella unga kvinnor sticker särskilt ut gällande psykisk ohälsa. Att arbeta för en trygg och inkluderande skolmiljö fri från all form av mobbning och trakasserier minskar riskerna för psykisk ohälsa bland barn och unga. Arbetet för att alla elever och studenter ska vara trygga behöver tydligt inkludera hbtqi+ identiteter. Ett proaktivt trygghetsarbete är också ett suicidförebyggande arbete.

Pågående arbete i staden: I grundskolan jobbar man främjande med psykisk hälsa i det systematiska kvalitetsarbetet och elevhälsan ställer frågor och följer upp kring SRHR, psykisk hälsa, våld och framtidstro. I åk 4-6 jobbar man med ett klassrumsmateria från Suicide Zero som syftar till att stärka eleverna förmåga sätta ord på sina känslor för att öka deras resiliens och psykiska hälsa. I gymnasieskolan screenas alla elever genom elevhälsoenkäten i åk 1. Resultaten följs upp med individuella samtal och insatser sätts in vid behov oavsett anledning och/eller kön. En väl utvecklad elevhälsa är en viktig del i det förebyggande hälsoarbetet samt en tidig identifikation av stöd till elever med tecken på psykisk ohälsa. Sambandet mellan lärande och psykisk hälsa är ett centralt område för elevhälsan. Elevers hälsa har stor betydelse för skolprestationer och omvänt har elevers skolprestationer stor betydelse för den mentala hälsan. Det finns alltså ett dubbelriktat samband mellan hälsa och lärande. Inom professionsutvecklingen för skolkuratorer har temat Transinkluderande skola genomförts i syfte att främja unga hbtqi-personers psykiska hälsa. Det pågår också samarbete med ungdomsmottagningar och West Pride kring psykisk hälsa, samt en satsning på flickors psykiska hälsa utifrån en genomgång av kränkingsanmälningar som visar på särskild utsatthet för trakasserier i skolan bland flickor, på grund av kön.

Ungdomsfullmäktige belyser vikten av att arbeta systematiskt mot psykisk ohälsa i sin rapport kopplat till barnboksluten.

Professionsutvecklarna för skolkuratorer inom grundskolan har träffat ungdomsfullmäktige och tagit del av deras synpunkter på hur skolan kan förbättra förutsättningarna för en god psykisk hälsa bland unga. I kommunfullmäktiges budget för 2024 finns skrivningen *Elevhälsan behövs i det förebyggande arbetet för att fler ska nå kunskapsmålen, deras kompetens och insatser för psykisk och social ohälsa ska stärkas* riktat till grundskole- och utbildningsnämnden.

Regionalt mål: Hälsan hos flickor och kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska förbättras

Problembeskrivning: Betydligt fler personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning skattar sin hälsa som dålig jämfört med övriga befolkning i Sverige. Det är en lägre andel kvinnor med funktionsnedsättning som skattar sin hälsa som god i jämförelse med män med funktionsnedsättning. Det är livsvillkor såsom, utbildning, boende, arbete och ekonomiskt handlingsutrymme som påverkar gruppens hälsa. Att personer med funktionsnedsättning oftare saknar praktiskt stöd, utsätts för kränkande behandling och våld är andra faktorer som kan bidra till fysisk och psykisk ohälsa. Arbetsgivares systematiska arbete med aktiva åtgärder är en nödvändig aspekt för att skapa jämlika förutsättningar vid rekrytering och god arbetsmiljö för alla samt för att undanröja tillgänglighetshinder på arbetsmarknaden. Det går även att indirekt arbeta mot målet genom åtgärder på arbetsmarknaden, utbildningsväsendet, bostadsmarknaden och i forum för delaktighet och inflytande i länet.

Pågående arbete i staden: Det pågår arbete med aktiva åtgärder via centrala HR i staden. I Göteborgs Stads program för full delaktighet finns ett målområde som handlar om Rätten till bästa möjliga hälsa. Inom området finns flera strategier med direkt inverkan på det regionala målet: 5:2 Stadens verksamheter ska samverka internt och externt för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra, och 5:3 Stadens verksamheter ska medverka till att personer med funktionsnedsättning har tillgång till hälso- och sjukvård med god kvalitet och standard, hälsofrämjande och förebyggande insatser aktiviteter samt andra hälsorelaterade tjänster på lika villkor som andra. I Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2023 konstateras att arbete pågår via strategierna men att arbetet bland annat behöver spridas till fler målgrupper. Inom målområde 9 finns strategierna 9:1 Stadens verksamheter ska tillämpa och ställa krav på universell utformning vid stadsplanering samt ny- och ombyggnationer av stadens inne- och utemiljöer och 9:2 Stadens verksamheter ska åtgärda enkelt avhjälpna hinder i inne- och utemiljöer. I Funktionshinderombudsmannens årsrapport 2022 konstateras att det pågår många viktiga aktiviteter inom målområdet både vad gäller universell utformning och enkelt avhjälpna hinder men att det fortfarande finns hinder i till exempel kollektivtrafiken i Göteborg, i och med att de äldsta spårvagnarna ännu inte fasats ut. Spårvagnarnas trappor vid dörrarna utgör ett hinder för personer med rullstol, rollator eller barnvagn. Det påverkar möjligheten att förflytta sig i staden vilket är en förutsättning för såväl utbildning, arbete, ekonomi och hälsa.

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Inom området mäns våld mot kvinnor ska upphöra finns det nationella jämställdhetspolitiska *delmålet Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet*. I strategin finns tre regionala mål som bidrar till det nationella delmålet.

Regionalt mål: Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland (priormål)

Problembeskrivning: Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på ett patriarkalt samhälls- och familjesystem där kollektivet är överordnat individen. Våldet är kollektivt sanktionerat och ges legitimitet utifrån en grupps, familjs eller släkts rådande föreställningar och normer om heder. Till sådana normer hör uppfattningen att en familjs rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars kyskheter och oskuld. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet betraktas därför som nödvändig för att upprätthålla familjens anseende. Enligt den senaste enkätundersökningen bland niondeklassare i Göteborg 2023 beräknas 11-16 % leva med hedersnormer, långt många fler lever med olika typer av begränsningar och våld. Det förebyggande arbetet bör exempelvis omfatta norm- och värderingsförändrande arbete riktat till föräldrar, men också till far- och morföräldrar och andra närstående som kan ha inflytande i barnuppfostran. Ett sådant arbete kan bedrivas inom föräldrastödjande instanser och förskola. Samhällsorientering för nyanlända och svenska för invandrare är andra forum för norm- och värderingsförändrande arbete som redan idag innehåller kunskap om mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning med bäring på jämställdhetsfrågor. Tidigt förebyggande arbete behöver också riktas till barn och unga i syfte att dels informera om deras lagstadgade rättigheter, dels för att bygga tillitsfulla relationer till berörda myndigheter. Med anledning av att heder är starkt kopplat till traditionella könsnormer, och för att pojkar och unga män kan vara både offer och förövare, är det även viktigt att rikta förebyggande insatser specifikt till pojkar och unga män. Därtill krävs kompetens kring heder, utvecklad samverkan mellan myndigheter och adekvata insatser för att stödja och skydda utsatta.

Pågående arbete i staden: I Västra Götaland finns fyra delregionala kommun-, och myndighetsgemensamma resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, varav ett är placerat i Göteborg och drivs av staden i samverkan med polis och hälso- och sjukvård. Göteborgs Stad har under många år byggt upp en organisation med strategisk samordning, resurscentrum, resursteam i stadsområdena och en plan för att styra och utveckla arbetet. Kommunfullmäktige har under våren 2024 fattat beslut om att en ny plan ska tas fram. Samtidigt som arbetet utvecklats och fördjupats under de senaste 5-6 åren visar såväl utvärdering av planen som stadsrevisionens granskning 2023 att brister kvarstår och att det krävs fortsatta satsningar för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Regionalt mål: Våld i ungas partnerrelationer ska upphöra i Västra Götaland

Problembeskrivning: Var tredje ungdom i årskurs 9, enligt nationell statistisk, uppger att de varit utsatta för våld i en relation. Flickor och ickebinära uppger i högre grad utsatthet än pojkar. En ny svensk studie visar att dödligt våld är lika vanligt i ungas partnerrelationer som bland vuxna. 97 procent av brottsoffren vid dödligt partnervåld mot unga bestod av flickor som dödade av en manlig partner. Ungdomar med könsöverskridande identitet, unga i samkönade relationer, unga med funktionsnedsättning och unga som lever i en hederskontext kan vara särskilt utsatta för våld i ungas partnerrelationer. Det tidigt förebyggande arbetet riktat mot alla unga behöver stärkas och fokusera på att förändra skadliga normer kring maskulinitet och motverka normalisering av våld i ungas relationer och närmiljöer. För att upptäcka våld är arbetet med att ställa rutinemässiga frågor betydelsefullt. Det är också nödvändigt med ett lyhört och respektfullt bemötande när unga berättar om utsatthet eller utövande.

Hur vuxna agerar när de får kännedom om våldet har visat sig ha betydelse för om våldet fortsätter eller upphör.

Pågående arbete i staden: Våld i ungas parrelationer ingår i målområde 2 i Göteborgs Stads plan för arbetet mot våld i nära relationer 2024-2027. Målområdet handlar om att öka professionellas möjlighet att upptäcka barn och unga som utsätts för våld eller bevittnar våld i nära relationer tidigt. Det handlar också om att öka förutsättningarna för barn och unga att berätta om våld samt att fler barn och unga ska få individuellt stöd så att konsekvenserna av våldsutsattheten minskar. I kommunfullmäktiges budget för 2024 anges det att ”Jämställdhetsarbetet ska bidra till måluppfyllelse och inkludera våldsförebyggande åtgärder” riktat till grundskole- och utbildningsnämnden. I elevhälsoenkäten återkommer frågor om våld som följs upp av elevhälsan.

Regionalt mål: Arbetet mot mäns våld mot kvinnor i Västra Götaland ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd

Problembeskrivning: För att kompensera för att samhällsskyddet är svagare för vissa grupper än för andra brukar särskilda satsningar riktas till vissa målgrupper. Detta är ofta nödvändigt men inte tillräckligt. Det är ett samhälleligt ansvar att erbjuda insatser som passar individuella behov. Grupper med svagt samhälleligt skydd är till exempel hbtqi-personer, personer med funktionsnedsättning, personer med missbruk, migranter, personer som utnyttjas i prostitution och människohandel och hemlösa. För att minska risken för diskriminering och säkra likvärdig tillgång till insatser behövs styrdokument och rutiner som säkerställer rättighetsbaserat arbete, kunskap hos yrkesverksamma och möjlighet till delaktighet och inflytande. Kunskap om, och inkludering av, marginaliserade gruppers livsvillkor behöver finnas i såväl tidigt förebyggande och återfallsförebyggande arbete, som i stöd- och skyddsinsatser. En insats behöver vara tillgänglig fysiskt och informationsmässigt och upplevas relevant samt hålla god kvalitet, oavsett mottagarens förutsättningar.

Pågående arbete i staden: I Göteborgs Stads program för full delaktighet finns målområdet Rätten till ett tryggt liv med strategin 4:1 Stadens verksamheter ska arbeta normmedvetet för att upptäcka och förebygga diskriminering, förtryck, våld i nära relationer och annan våldsutsatthet som kan drabba personer med funktionsnedsättning. Det omfattar att ge individuellt anpassat stöd till de som behöver. Strategin har en tydlig koppling till det regionala delmålet. I staden finns verksamheter som särskilt vänder sig till personer med funktionsnedsättning, personer i prostitution, i hemlöshet och i missbruk. Det finns också styrande dokument eller andra uppdrag riktade till relevanta aktörer för flertalet av de grupper som har svagt samhälleligt stöd. Ett identifierat problem är dock att personer som har multipla sårbarheter har svårt att få ett samordnat stöd då stadens verksamheter är organiserade separat och ofta i stuprör.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret ser inga hinder för ett anslutande till Jämställt Västra Götaland 2024-2027. Stadsledningskontoret bedömer att det pågår arbete i stadens verksamheter kopplat till vart och ett av de regionala målen. Stadsledningskontoret föreslår att staden prioriterar max tre regionala mål att arbeta med under strategiperioden. Det innebär inte att de andra målen ska nedprioriteras, det arbetet förväntas fortgå och utvecklas enligt redan beslutad styrning och andra uppdrag och utvecklingsarbete. Att hålla nere antalet prioriterade mål bedöms bidra till minskad administration och möjlighet till större fokus i

stödet för de verksamheter som berörs mest av de prioriterade målen. Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att välja ett eller ett fåtal delmål att fokusera på. Stadsledningskontoret föreslår att följande tre mål prioriteras under strategiperioden:

- Kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar ska beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen i Västra Götaland
- Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska
- Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland

Motiven till att föreslå just dessa är att det finns ett pågående arbete inom vart och ett av målen där flera aktörer är inblandade och där staden bedöms ha stor möjlighet att påverka utfallet som kommunal aktör. Målen är också högst relevanta och aktuella för staden. Psykisk ohälsa bland unga flickor och kvinnor är ett stort problem som också ungdomsfullmäktige driver, hedersvåldet ser inte ut att minska trots många års intensivt arbete och den civila beredskapen är i behov av jämställdhetsintegrering i ett tidigt skede för att säkerställa tryggheten för alla medborgare vid kris eller krig. Samtliga tre mål bedöms bidra till måluppfyllelse i det av kommunfullmäktige beslutade budgetmålet *Göteborg ska vara en jämlik och trygg stad där alla invånare ges inflytande och möjlighet till delaktighet*. Insatser inom de tre målen kräver samverkan med andra aktörer och kan vinna på att få tillgång till stöd från Länsstyrelsen och aktörer i övriga länet. Vad gäller målet om hedersvåld har staden också ansvar för det regionala stödcentret. Stadsledningskontoret bedömer vidare att det finns synergieffekter med anledning av kopplingar mellan målen i strategin och att de mål som föreslås har möjligheter att påverka många av de andra målen. För att nämna några synergier har ett effektivt förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck möjlighet att påverka att utrikes födda kvinnor, med eller utan funktionsnedsättning, i högre grad kommer ut i utbildning och arbete. Om den psykiska ohälsan minskar bland flickor och unga kvinnor skapas bättre förutsättningar för god hälsa och större delaktighet i samhället på alla plan som vuxen. Därmed bidrar det arbetet också till det nationella målet om makt och inflytande samt frihet från våld. En jämlikhetsintegrerad civil beredskap skapar delaktighet och inflytande för kvinnor och andra marginaliserade grupper. Det ökar också möjligheterna att bygga ett mer robust samhälle som bättre klarar kriser och minskar lidande bland de mest sårbara.

Vissa regionala mål i strategin har styrning och insatser från flera aktörer i staden medan andra är mer avgränsade till en eller ett fåtal aktörer. Det finns också skillnader i möjligheten för kommunen att själva påverka utfallet. Göteborgs Stad har gått från att jobba med jämställdhetsintegrering som strategi till jämlikhetsintegrering, där kön är en av variablerna bland andra diskrimineringsgrunder. Det ligger i linje med den omformning på MR-området som pågår med syfte att uppnå en mer sammanhållen styrning och uppföljning. Vid ett eventuellt anslutande till strategin anser stadsledningskontoret att uppföljningen av strategin bör grundas på ordinarie uppföljning som är planerad utifrån gällande styrning på MR-området. Likaså att beakta det angränsande uppdraget om deltagande i SKR:s modellkoncept för jämställdhet. Det är fortsatt viktigt för stadens verksamheter att minska den administrativa bördan och stadsledningskontoret vill därför uppmana Länsstyrelsen att vara lyhörda inför önskemålet att länets aktörer bereds stor delaktighet i urval av underlag för att följa effekt

och resultat av arbetet med målen. Stadsledningskontoret ser positivt på möjligheten att prioritera mellan målen i strategin och att Länsstyrelsen erbjuder metodstöd och stöd i uppföljning. Stadsledningskontoret kommer vid ett anslutande att utse en kontaktperson som på övergripande nivå samordnar arbetet för strategins genomförande, enligt Länsstyrelsens krav.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Jämställt Västra Götaland 2024–2027

Kortversion

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Inledning

Följande text är en kort sammanfattning av strategin, Jämställt Västra Götaland 2024–2027. Fullständiga problemformuleringar och källhänvisningar finns i originalversionen av strategin. Du hittar den fullständiga versionen på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen har i uppdrag att driva, samordna och stödja arbetet med jämställdhetsintegrering på regional och lokal nivå i Västra Götaland. I regleringsbrevet för 2023 fick länsstyrelserna i uppdrag att ta fram länsstrategier för 2024–2027. I uppdraget till länsstyrelserna har regeringen pekat ut ekonomisk jämställdhet, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och jämställdhetsintegrering inom civil beredskap som prioriterade områden i jämställdhetsarbetet. Regeringen anser även att området hedersrelaterat våld och förtryck bör ges ökat fokus i jämställdhetspolitiken och i samhället. Mot bakgrund av det har Länsstyrelsen valt att prioritera dessa fyra områden i den regionala strategin. Dessa är därmed områden som Länsstyrelsen särskilt uppmantrar länets aktörer att prioritera.

Syftet med Jämställt Västra Götaland 2024–2027

Strategin Jämställt Västra Götaland 2024–2027 pekar ut en riktning för jämställdhetsarbetet i länet. Strategin bidrar till att samla länets aktörer kring ett antal regionala jämställdhetsmål. Strategin ska:

- bidra till att skapa förutsättningar för en sammanhållen inriktning för arbetet med jämställdhetsintegrering i länet.
- vara till hjälp vid prioriteringar och inriktningsbeslut i det egna arbetet med jämställdhetsintegrering hos länets aktörer.
- utgöra en nulägesanalys av ojämställdhetsproblem i Västra Götaland
- fungera som ett stöd för länets aktörer i ett lokalt och regionalt förverkligande av de nationella jämställdhetspolitiska delmålen.

Tillsammans verkar vi för ett jämställt Västra Götaland

Att vara ansluten till Jämställt Västra Götaland

Genom ett samlat grepp kring länets ojämställdhetsproblem kan vi tillsammans arbeta för tydliga förflyttningar inom samtliga regionala målområden och verka för ett mer jämställt Västra Götaland. Kommuner, statliga myndigheter, region och lärosäten i Västra Götaland kan ansluta sig till Jämställt Västra Götaland 2024–2027. Välkomna att ansluta er till strategin!

LÄNSSTYRELSEN ERBJUDER ANSLUTNA ORGANISATIONER:

stöd i arbetet med jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Det kan handla om stöd för att underlätta styrning, analys, implementering och uppföljning i den egna organisationen.

att ta del av metoder, arbetssätt och kunskapsstöd kring praktiskt jämställdhetsarbete.

stöd i samverkan och erfarenhetsutbyten mellan aktörer som arbetar med liknande områden.

delta i Länsstyrelsens regionala nätverk och andra samverkansforum.

att synliggöras i Länsstyrelsens metodstöd som ansluten organisation.

LÄNSSTYRELSEN FÖRVÄNTAR SIG ATT ORGANISATIONER SOM ANSLUTER SIG SKA:

fatta ett politiskt och/eller annat ledningsbeslut om att ansluta sig till Jämställt Västra Götaland 2024–2027.

förankra strategiarbetet i den egna organisationen.

prioritera vilka av strategins regionala mål som organisationen ska fokusera på. Det kan handla om att utveckla pågående arbete med jämställdhetsintegrering och koppla det till strategin och/eller att nytt arbete initieras.

utse en kontaktperson gentemot Länsstyrelsen och den egna verksamheten. Kontaktpersonen bör ha ansvar för det strategiska arbetet med jämställdhetsintegrering i organisationen.

utifrån aktörens förutsättningar och tillgängliga data, bistå med underlag till Länsstyrelsens del- och slutuppföljning av Jämställt Västra Götaland 2024–2027.

Arbeta med Jämställt Västra Götaland

Metodstödet Jämställt Västra Götaland

Länsstyrelsen har tagit fram ett webbaserat metodstöd för att stödja och vägleda arbetet med jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Strategin pekar ut problem, prioriteringar och mål medan metodstödet ger stöd i hur aktörer kan omsätta de regionala målen till verksamhetsnära arbete. Metodstödet innehåller tips på metoder, kunskapsstöd och arbetsätt.

Nationella jämställdhetspolitiska mål

Det övergripande målet med den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

För att uppnå målet finns sex nationella delmål. De regionala målen i strategin följer den nationella delmålsstrukturen.

Delmål 1: En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.

Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Delmål 3: Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Delmål 4: Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

Delmål 5: Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Beskrivning av jämställdhetsmålen i Västra Götaland

I följande avsnitt beskrivs strategins mål, en kortfattad bild av läget i länet och vad aktörer i Västra Götaland kan arbeta med för att bidra till jämställdhetsarbetet.

NATIONELLT DELMÅL: MAKT OCH INFLYTANDE

Regionalt mål: Kvinnor på arbetsledande och högre politiskt beslutsfattande positioner i Västra Götaland ska öka

Läget i länet

Kvinnor i politiken: Fördelningen mellan kvinnor och män i länets kommunfullmäktige ligger inom spannet 40/60. Variation finns mellan olika kommuner i länet. Poster på högre politiska positioner, såsom ordförandeposter i kommunala nämnder och styrelser, fördelas mer ojämnt.

Kvinnor på arbetsledande positioner i kommun, region och akademi: 2020 var 48 procent av länets kommunala chefer kvinnor. Den jämna könsfördelningen förmedlar dock inte hela bilden av det kommunala ledarskapet. Detta eftersom kvinnor utgör 78,8 procent av kommunernas totala arbetskraft. I Västra Götalandsregionen är könsfördelningen mellan kvinnor och män på arbetsledande positioner mer proportionerlig. I akademien utgör kvinnor 60 procent av studenterna vid universitetens och högskolornas grundutbildningar men är underrepresenterade på de höga maktpositionerna inom akademien.

Hat, hot och trakasserier utestänger kvinnor: Det är en högre andel kvinnor än män som hoppar av politiska förtroendeuppdrag, detta gäller särskilt yngre kvinnor. Samtidigt utsätts kvinnor som är förtroendevalda i kommun och region i högre grad än män för hot, trakasserier, våld, skadegörelse och stöld. Detta är både ett jämställdhets- och ett demokratiproblem.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att andelen kvinnor på arbetsledande och högre politiskt beslutsfattande positioner ökar genom att:

- aktivt verka för organisatoriska förutsättningar som främjar kvinnors kompetensutveckling, arbetsvillkor samt sociala och organisatoriska arbetsmiljö.
- uppmärksamma och utreda hot och hat mot kvinnor med ledarskapsuppdrag.
- tillämpa jämställdhetsintegrering i processer som rör tillgång och tillgänglighet till poster där formella beslut fattas, så som rekryteringsprocessen.
- uppmärksamma könsbundna normer kring ledarskap och hur dessa begränsar möjligheter till arbetsledande och/eller politiskt beslutsfattande positioner.
- myndigheter, lärosäten, regionen och kommuner bör regelbundet följa upp könsrepresentationen i hela organisationen och skapa incitament för förändrade arbetssätt.

Regionalt mål: Kvinnors, barns och ungas förutsättningar att representera och verka i det civila samhället i Västra Götaland ska öka

Läget i länet

Civilsamhälle och mellanvaldemokrati: Civilsamhället utgör en arena för lärande och demokrati. Civilsamhället ger möjlighet för invånare att göra sina röster hörda och delta i opinionsbildande verksamhet. Offentliga aktörers samtal med det civila samhället är ett sätt att möjliggöra fördjupad dialog mellan invånare och beslutsfattare mellan valen. Vidare är förutsättningarna för att delta och verka i det civila samhället viktiga. Det finns en större risk att utsättas för hot och hat som ledare för organisationer som arbetar inom sakområden såsom hbtqi+, kvinnofrid, jämställdhet och antirasism.

Flickor och pojkars förutsättningar till delaktighet och inflytande: Nationellt är andelen unga som vill vara med och påverka lokalsamhället mycket högre än andelen som upplever att de har förutsättningar att påverka. Flickor har en högre grad av samhällsegagemang jämfört med pojkar. Samtidigt är andelen pojkar som är medlemmar i politiska partier högre än andelen flickor som är medlemmar. Pojkar, unga med utländsk bakgrund, unga med funktionsnedsättning och unga som bor på landsbygd har ett lägre samhällsengagemang än övriga unga i befolkningen.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att kvinnors, barns och ungas förutsättningar att representera och verka i det civila samhället ökar genom att:

- aktivt uppmuntra civilsamhället och dess företrädare att polisanmäla hot och hat som riktas mot en enskild företrädare eller organisation som denne representerar.
- i samråds- eller andra samverkansformer, tillsammans med sin samverkanspart, ta fram gemensamma styrdokument som tydliggör tillvägagångssättet om hat och hot riktas gentemot någon av parterna.
- säkerställa delaktighet och inflytande i lokalsamhället och inom skola, fritid och socialtjänst där barn och unga befinner sig.
- säkerställa att de forum där det offentliga möter barn och unga i demokratifrämjande syften är tillgängligheten för alla oavsett förutsättningar.
- barn och unga tillhörande nationella minoriteter eller andra minoritetsgrupper särskilt beaktas i dialoger.
- verka för en levande elevdemokrati, ungdomsfullmäktige och/eller inrätta barn- och ungdomspaneler.

Regionalt mål: Kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar ska beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen i Västra Götaland

Prio

Läget i länet

Hur påverkas samhället och invånarna av fredstida kriser och krig? En kris eller väpnat angrepp påverkar inte hela befolkningen på samma sätt eftersom människor har olika fysiska, psykiska, språkliga och socioekonomiska förutsättningar. De som redan lever i en utsatt situation kommer sannolikt drabbas hårdare under en kris eller ett krig.

Skillnader i makt och inflytande mellan kvinnor och män påverkar den civila beredskapen: Kvinnor och män, flickor och pojkar kan drabbas olika av en kris eller ett krig. Det beror bland annat på ojämställdhet inom olika områden, såsom ekonomisk ojämställdhet, ojämna fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och traditionella könsnormer.

Skillnaderna kan påverka förutsättningarna att delta i totalförsvarets insatser, exempelvis när det gäller mobilisering och bemanning av verksamheter som upprätthåller viktiga samhällsfunktioner. Förekomsten av ojämställda och ojämlika livsvillkor kan medföra konsekvenser som:

- möjligheten att hantera en kris och bristsituation utan eller med begränsat stöd från samhället.
- möjligheten att vara delaktig i att motverka krisens effekter, exempelvis genom frivilligengagemang eller annat stöd till lokalsamhället.
- möjlighet till arbete, utbildning eller annan sysselsättning under pågående samhällsstörning/kris.
- tilliten till samhällets institutioner och tilltron till krisinformation, försvarsvilja, trygghet och våldsutsatthet.
- möjlighet till fri rörlighet (tillgång till eget fordon, drivmedel, kollektivtrafik) för att söka skydd.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar beaktas i högre utsträckning i uppbyggnaden av och deltagande i den civila beredskapen genom att:

- säkerställa att kvinnors och flickors behov, livsvillkor och förutsättningar beaktas i beredskapsarbetet.
- integrera ett jämställdhetsperspektiv i beredskapsarbetets olika processer.
- synliggöra hur avvägningar och beslut i beredskapsarbetet påverkar olika grupper av människor genom att göra könskonsekvensanalyser. Till exempel i risk- och sårbarhetsanalyser, lägesbildsarbete, kriskommunikationsplaner och uppbyggnad av kris- och krigsorganisationer.
- samverka med relevanta aktörer inom det civila samhället och näringslivet för att bland annat säkerställa kunskapsinhämtning om och information till grupper som det offentliga inte når i så hög utsträckning.

NATIONELLT DELMÅL: EKONOMISK JÄMSTÄLLDHET

Regionalt mål: Kvinnors förutsättningar avseende anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt arbetsmiljö ska förbättras i Västra Götaland

Prio

Läget i länet

Skillnader i inkomster mellan kvinnor och män: Arbetsmarknaden i Västra Götaland är könssegregerad. Kvinnor och män arbetar i olika yrken, sektorer och på olika nivåer vilket bidrar till löneskillnader. Att arbetsmarknaden är ojämsställd handlar i stora drag om ojämsställda arbetsvillkor och att mäns och kvinnors yrken värderas olika lönemässigt.

Skillnader i arbetsvillkor och arbetsmiljö mellan kvinnor och män: Kvinnligt kodade branscher och yrken kännetecknas generellt av sämre arbetsmiljö, mer osäkra anställningar, sämre förutsättningar att utföra arbetet och små möjligheter att påverka sin arbetssituation.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan till exempel bidra till att förbättra kvinnors förutsättningar avseende anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor samt arbetsmiljö genom att:

- motverka könsstereotypa föreställningar om manligt respektive kvinnligt kodade yrken och arbetsuppgifter.
- arbeta för en god löneutveckling och karriärmöjligheter.
- genomföra systematiska lönekartläggningar där skillnader analyseras och åtgärder tas fram.
- säkerställa en organisationskultur som gör det möjligt att förena arbetsliv med föräldraskap.
- skapa organisatoriska förutsättningar för arbete som bidrar till att minska sjukskrivningstalen.

Regionalt mål: Kvinnor i Västra Götaland ska ha ökad möjlighet att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst

Läget i länet

Möjlighet att delta i näringslivet: Det finns starka normer, beteenden och kriterier som styr vilka typer av branscher och entreprenörer som gynnas vid kapitalinvesteringar. Det får konsekvenser för vem som startar och driver företag. Kvinnor driver omkring en tredjedel av företagen i Västra Götaland.

Könsstereotyp företagande och tillgång till offentlig upphandling:

Sveriges könssegregerade arbetsmarknad avspeglar sig i företagandet. Kvinnor och män är ofta verksamma som företagare i olika branscher och kvinnor driver oftare småskaliga företag. Företagsstorleken påverkar möjlighet att vara med i offentliga upphandlingar.

Ojämn tillgång till offentlig finansiering: Tillgång till kapital är en av de viktigaste faktorerna för att starta företag. Inom alla branscher får män mer offentlig finansiering än kvinnor, både sett till kronor och antal ansökningar. Utan tillräcklig finansiering har företag inom kvinnodominerande branscher sämre förutsättningar.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan exempelvis bidra till att kvinnor ska ha ökade möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst genom att

- arbeta med jämställdhetsintegrering inom företagsfrämjande strukturer. Arbetet kan till exempel rikta in sig på att säkerställa att kvinnors företagande får stöd i samma utsträckning och på lika villkor som män eller att utveckla arbetet med jämställt bemötande
- öka kunskapen om kvinnors företagande hos de som utformar krav på varor och tjänster som ska upphandlas
- arbeta för att bredda synen på vad en framgångsrik företagare är.

Regionalt mål: Fler kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och inte diskrimineras i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön

Läget i länet

Kvinnor med funktionsnedsättning har lägre inkomster: Det finns skillnader i ekonomisk standard mellan vissa grupper av personer med funktionsnedsättning och den övriga befolkningen. Det handlar främst om att personer med funktionsnedsättning utestängs helt, eller delvis, från arbetsmarknaden. Kvinnor med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen som utestängs från arbetsmarknaden.

Diskriminering och hinder för att delta på jämlika villkor: Cirka en tredjedel av alla personer med funktionsnedsättning i Sverige upplever sig ha utsatts för diskriminering i arbetslivet med anledning av sin funktionsnedsättning. Kvinnor med funktionsnedsättning uppger oftare än män med funktionsnedsättning att de varit utsatta för någon typ av diskriminering eller kränkande särbehandling i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att fler kvinnor med funktionsnedsättning ska vara etablerade på arbetsmarknaden och inte diskrimineras i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning eller sitt kön genom att:

- genomlysa rekryteringsprocesser utifrån lagstiftningens krav på aktiva åtgärder och genomföra kunskapshöjande insatser om diskriminering i organisationen.
- höja sin kunskap om universell utformning och öka sin kännedom om arbetsgivarens ansvar för tillgänglighetsåtgärder.
- genomföra riktade kompetensutvecklingsinsatser till rekryterande chefer och HR-strateger om social arbetsmiljö och trakasserier. Detta i syfte att gynna arbetshälsan samt minska riskerna för kränkningar av personer med funktionsnedsättning i arbetslivet.

Regionalt mål: Fler utrikes födda kvinnor i Västra Götaland ska vara etablerade på arbetsmarknaden och ha egen försörjning

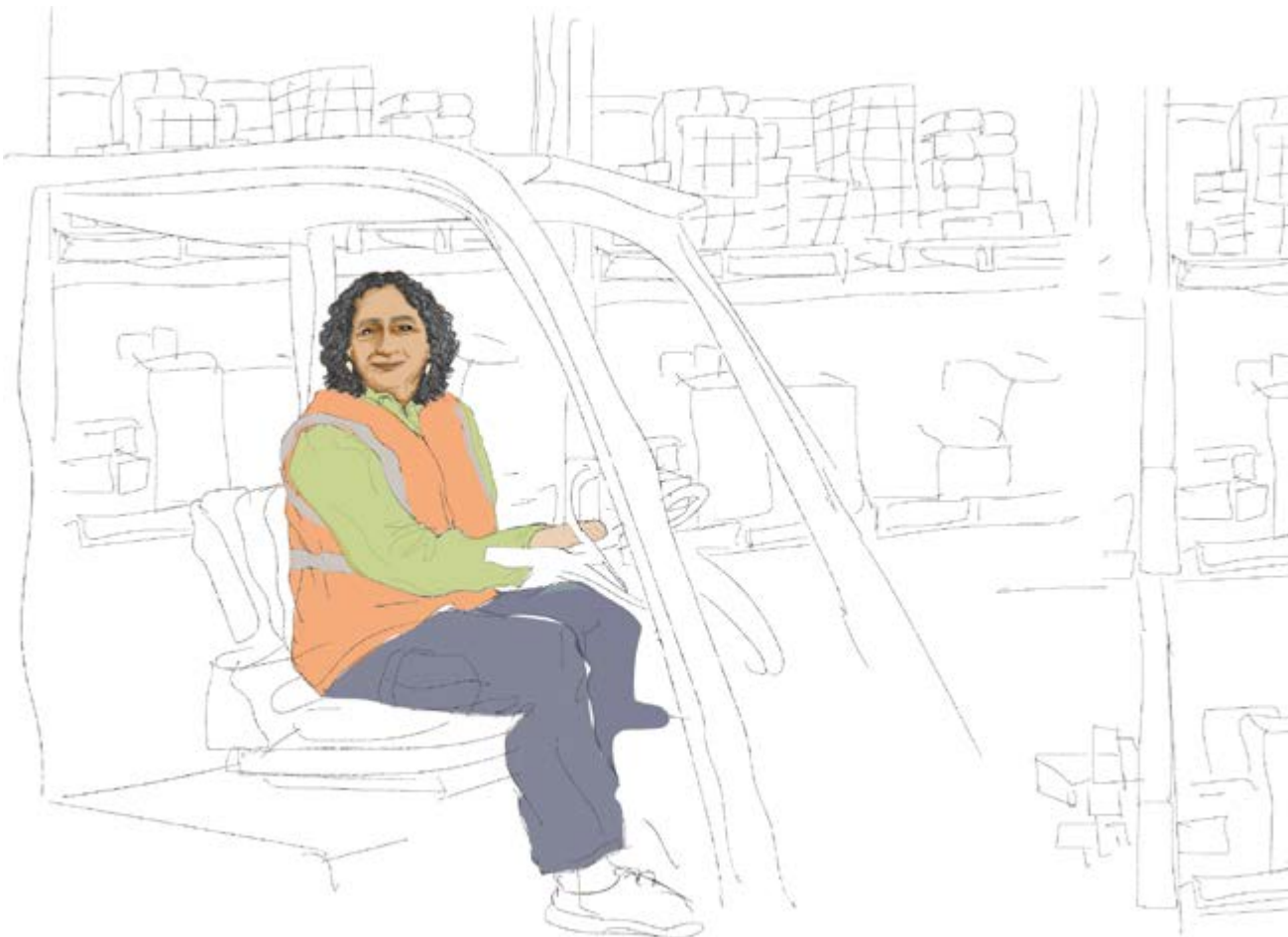
Prio

Läget i länet

Utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet:

Utrikes födda kvinnor är en heterogen grupp och hinder för etablering på arbetsmarknaden skiljer sig därför åt inom gruppen. Det kan till exempel handla om diskriminering, skillnader i tillgång till nätverk och insatser som främjar etablering, ojämnt uttag av föräldrapenning, utbildningsnivå, hälsoproblem eller våldsutsatthet.

Diskriminerande föreställningar om utrikes födda kvinnor: Många utrikes födda kvinnor upplever strukturell diskriminering utifrån etnicitet, kön, religionstillhörighet, funktionsnedsättning, klass och/eller ålder. Upplevelserna berör till exempel möten med sjukvård, förskola, socialtjänst och myndigheter. Rapporter visar att i mötet med olika offentliga aktörer får utrikes födda kvinnor ofta ett annat bemötande och andra insatser jämfört med utrikes födda män.

Främja arbetsmarknadsetablering oavsett grund för uppehållstillstånd:

Individer har olika rätt till etableringsinsatser beroende på uppehållstillstånd. Det är en större del som har rätt till samhällsorientering och svenska för invandrare än etableringsprogrammet. Kvinnor som saknar tillgång till etableringsprogrammet har en högre risk att hamna i ett långvarigt utanförskap.

Sammanhängande insatser för en hållbar arbetsmarknadsetablering:

Kvinnor får oftare förberedande insatser medan män oftare får arbetsnära insatser. Det krävs fler riktade och anpassade insatser till kvinnor för att utjämna skillnader mellan könen. Ofta saknas övergångar där en insats tar slut och där nästa insats börjar för utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknad eller studier.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att fler utrikes födda kvinnor ska vara etablerade på arbetsmarknaden och ha egen försörjning genom att:

- arbeta med riktade och uppsökande insatser. Det kan till exempel krävas anpassade arbets sätt för att skapa kontaktytor och tillit.
- anpassa insatser efter individens behov och livssituation. Ett exempel är att erbjuda undervisning för föräldralediga för att motverka att ny- anlända kvinnors integration avstannar under tiden de vårdar barn.
- arbeta gemensamt med länets arbetsgivare för att öka tillgången till praktikplatser, anställningar samt för att skapa öppna och tillgängliga arbetsplatser.
- i den egna organisationen avlägsna strukturella hinder, motverka diskriminering och stereotypa föreställningar om utrikes födda kvinnor.
- lyssna in hur utrikes födda kvinnor själva beskriver behov och problem de möter på väg mot egenförsörjning.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMSTÄLLD UTBILDNING

Regionalt mål: Könsfördelningen på pojk- och flickdominerade gymnasieprogram i Västra Götaland ska bli mer jämställd

Läget i länet

Könssegregerad gymnasieskola: Könsstereotypa normer kring yrken bidrar till att flickor och pojkar, kvinnor och män gör olika val i utbildningssystemet. Könssegregeringen förstärks under utbildning och arbetsliv då det underrepresenterade könet oftare hoppar av utbildningar och i lägre utsträckning börjar arbeta eller arbetar kvar inom yrket.

Könssegregerad utbildning har konsekvenser för individ och samhälle: Könssegregeringen på arbetsmarknaden grundläggs genom flickors och pojkars olika utbildningsval, att olika yrken kodas som manliga eller kvinnliga samt att kvinno- och mansdominerat arbete värderas olika. Den könssegregerade arbetsmarknaden är ett hinder för kommunal och regional kompetensförsörjning och utveckling.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att könsfördelningen på pojk- och flickdominerade gymnasieprogram blir mer jämställd genom att:

- utbildningsanordnare och arbetsgivare verkar för att utmana normer kring kön inom sina verksamheter.
- arbeta för en stärkt studie- och yrkesvägledning inom utbildningssystemet och med arbetsmarknadsåtgärder som utgår ifrån ett jämställdhetsperspektiv.
- inkludera studie- och yrkesvägledning i ordinarie ämnesundervisning och koppla ihop arbetet med skolans jämställdhetsarbete.
- arbeta med breddad rekrytering och riktade insatser för att främja intresse för tydligt könskodade yrken och utbildningar. Detta innebär bland annat att se över hur och var tjänster annonseras ut och hur kravprofiler skrivs fram. Gymnasieskolor kan till exempel säkerställa normmedveten kommunikation kring sina gymnasieprogram.
- motverka könsrelaterad- och sexistiska jargonger på utbildningar och på arbetsplatser för att behålla elever, studenter och medarbetare från underrepresenterade grupper.

Regionalt mål: Pojkar i Västra Götaland ska uppnå goda skolresultat oavsett socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund

Läget i länet

Skillnader i skolresultat mellan flickor och pojkar:

På nationell nivå når pojkar som grupp i lägre utsträckning kunskapskraven än flickor i alla ämnen i grundskolan och gymnasieskolan. Det är även färre pojkar som når gymnasiebehörighet och som fullföljer en gymnasieutbildning.

Fler faktorer än kön påverkar: Pojkars och flickors skolresultat påverkas av familjeförhållanden, boendeförhållanden och uppväxtområdet. Trångboddhet gör hemarbete svårare för barnen och föräldrar med kort utbildning kan ofta inte ge samma studie-stöd som föräldrar med längre utbildning. Det finns även skillnader i studieresultaten mellan elever födda utomlands och i Sverige.

Trygghet är en viktig förutsättning: På skolor där mobbning förekommer i högre utsträckning är PISA-resultat sämre än på skolor med lägre förekomst av mobbning. Vissa grupper av unga utsätts för mobbing i högre grad än andra. Normer och ideal kring maskulinitet, sexualitet och funktionsförmåga i skolan bidrar till otrygghet. Det är vanligare att pojkar utsätts för hot eller våld i skolan än flickor även om flickor utsätts för sexuella trakasserier i högre grad än pojkar.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att pojkar ska uppnå goda skolresultat oavsett socioekonomisk bakgrund eller migrationsbakgrund genom att:

- säkerställa att det finns ett jämställdhetsperspektiv i skolans systematiska kvalitetsarbete. Då migrationsbakgrund, språkfärdigheter och föräldrars utbildningsbakgrund har betydelse för pojkars skolresultat bör även dessa perspektiv beaktas i kartläggningen och analysen av skolans resultat. Exempel på främjande insatser är ett aktivt arbete för att motverka anti-pluggkultur och att verka för en studiefremjande kultur bland pojkar.

- vid behov erbjuda särskilda åtgärder för att säkerställa att alla elever tillgodoser sig kunskap i tillräcklig utsträckning. Ett exempel på detta är att pojkar med migrationsbakgrund kan erbjudas riktad läxhjälp och språkstöd.
- arbeta med främjande insatser för att barn med migrationsbakgrund skall ta del av förskoleverksamhet.
- arbeta med ett aktivt främjande och förebyggande värdegrunds-, trygghets- och jämställdhetsarbete.
- utmana och förändra normer kring maskulinitet i syfte att bidra till att öka pojkars trygghet i skolan.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMN FÖRDELNING AV DET OBETALDA HEM- OCH OMSORGSARBETET

Regionalt mål: Mäns betalda och obetalda hem- och omsorgsarbete samt uttag av föräldraledighetsdagar ska öka i Västra Götaland

Läget i länet

Uttag av föräldraförsäkring: I Västra Götaland tar kvinnor ut 70 procent av föräldraledighetsdagarna, medan männen tar ut 30 procent. Det ojämställda uttaget leder till lägre inkomster, sämre karriärmöjligheter och i förlängningen till lägre pension för kvinnor. Samtidigt kan det jämställda uttaget leda till sämre möjlighet för barn och pappor att knyta an till varandra.

Anhörigomsorg och uttag av omvårdnadsbidrag: Betydligt fler kvinnor än män i länets samtliga kommuner tog ut omvårdnadsbidrag under 2022. Färre eller senare beviljade insatser till äldre bidrar till ett ökat behov av anhörigomsorg. Neddragningen inom äldreomsorgen påverkar kvinnor i högre grad än män.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att mäns betalda och obetalda hem- och omsorgsarbete samt uttag av föräldraledighetsdagar ökar genom att:

- integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheter som möter blivande föräldrar, till exempel mödravårdsverksamhet, barnavårdsverksamhet samt främjande och förebyggande socialtjänstverksamhet.

- genomlysa utformning och innehåll kring stöd som tillhandahålls i samband med graviditetskontroller och BVC-besök ur ett jämställdhetsperspektiv.
- lyfta fördelning av omsorgsarbetet mellan vårdnadshavare i verksamheter som möter blivande föräldrar, samt föräldrar och barn. Det kan till exempel handla om föräldrautbildningar, BVC/MVC-besök och verksamheter på familjecentraler.
- satsa på den offentligt finansierade omsorgen i Västra Götaland för att skapa förutsättningar att begränsa anhörigas omvårdnadsansvar för till exempel äldre.
- synliggöra hur förväntningar på kvinnliga respektive manliga anhörigas omvårdnadsinsatser kan påverka till exempel boståndsbedömning inom socialtjänsten.
- arbetsgivare främjar möjligheten att förena förvärvsarbete med föräldraskap genom ett strategiskt arbete med sin organisationskultur.

NATIONELLT DELMÅL: JÄMSTÄLLD HÄLSA

Regionalt mål: Den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer i Västra Götaland ska minska

Läget i länet

Psykisk ohälsa ökar hos flickor och unga kvinnor samtidigt som delar av hälso- och sjukvården är ojämsställd: Andelen flickor med självrapporterade psykiska besvär som ångest och oro har ökat. Normer kring kön i hälso- och sjukvården kan påverka bemötande, bedömningar, diagnostik och behandling negativt för flickor, pojkar och unga kvinnor på sätt som inte är medicinskt motiverat.

Unga hbtqi+ personer har sämre psykisk hälsa än andra unga och utsätts för minoritetsstress: Det är ungefär fyra gånger så vanligt för en ung hbtqi-person att ha självmordstankar än för unga hetero- och cispersoner. Bisexuella unga kvinnor sticker särskilt ut gällande psykisk ohälsa. Begränsande strukturer och normer i samhället leder till ojämlika livsvillkor och minoritetsstress som i sin tur kan påverka hälsan liksom benägenheten att uppsöka vård.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att den psykiska ohälsan hos flickor, unga kvinnor och unga hbtqi+ personer minskar genom att:

- genomföra kompetensutvecklingsinsatser som ökar kunskapen om hur psykisk ohälsa kan komma till uttryck samt hur målgruppsanpassade samtal om psykisk ohälsa kan föras.
- säkerställa att kunskap om kön, genus och normmedvetet bemötande genomsyrar verksamheter som möter barn och unga.
- arbeta för en trygg och inkluderande skolmiljö fri från all form av mobbning och trakasserier. Arbetet behöver tydligt inkludera hbtqi+ identiteter.
- inom utbildningssystemet tänka medvetet på sin kommunikation kring prestationer och betyg.
- utveckla tydliga riktlinjer kring bemötande och säkerställa att den egna verksamheten har låga trösklar in för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck.
- utveckla barns och ungas möjlighet att ta del av stöd från barn- och ungdomspsykiatri i länet.

Regionalt mål: Hälsan hos flickor och kvinnor med funktionsnedsättning i Västra Götaland ska förbättras

Läget i länet

Hälsan hos personer med funktionsnedsättning: Betydligt fler personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning skattar sin hälsa som dålig jämfört med övrig befolkning i Sverige. Det är en lägre andel kvinnor med funktionsnedsättning som skattar sin hälsa som god i jämförelse med män med funktionsnedsättning.

Tillgång till hälso- och sjukvård: Personer med funktionsnedsättning har inte likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård som befolkningen i övrigt. Det handlar bland annat om ett sämre bemötande, sämre ekonomiska möjligheter, samt bristande tillgänglighet som försämrar möjligheten att söka och få vård.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att hälsan hos flickor och kvinnor med funktionsnedsättning förbättras genom att:

- tillämpa universell utformning av exempelvis platser med hälsofrämjande effekter, så som grönområden.
- genomföra kompetensutvecklingsinsatser som fokuserar på att höja hälso- och sjukvårdspersonalens kunskaper om livsvillkor och hälsorisker för personer med funktionsnedsättning.
- integrera ett funktionshinderperspektiv i åtgärder som rör arbetsmarknaden, utbildningsväsendet, bostadsmarknaden och i forum för delaktighet och inflytande i länet.

NATIONELLT DELMÅL: MÄNS VÅLD MOT KVINNOR SKA UPPHÖRA

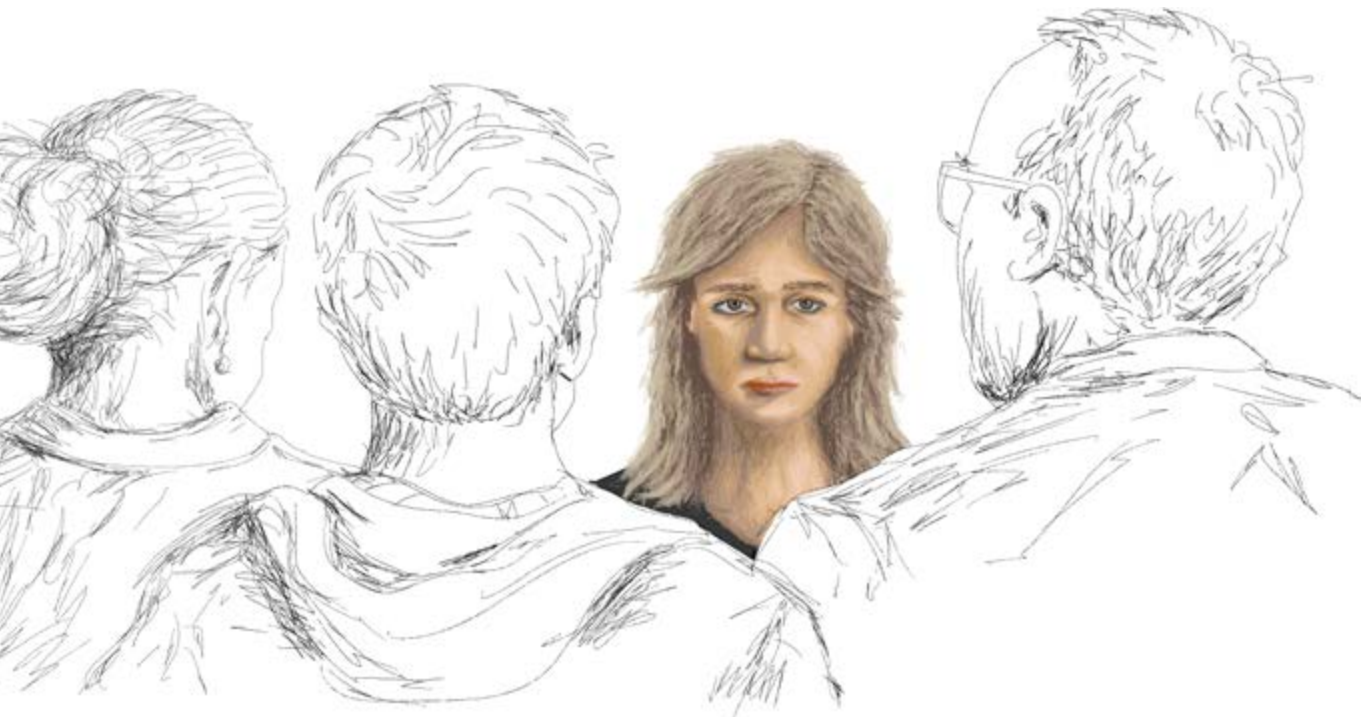
Regionalt mål: Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland

Läget i länet

Vad är hedersrelaterat våld och förtryck? Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på ett patriarkalt samhälls- och familjesystem. Våldet kännetecknas av att det är kollektivt sanktionerat och ges legitimitet utifrån en grups, familjs eller släkts rådande föreställningar och normer om heder. Våldet kännetecknas också av att det utövas av flera personer, och att en person kan vara både offer och förövare. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet och livsval betraktas som nödvändig för att upprätthålla familjens anseende.

Omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck: Det är svårt att veta exakt hur många som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och anmälningsgraden är låg. Det saknas även i stort regionala undersökningar om hur många som utsätts för och utövar våldet. 2019 beräknades andelen ungdomar i Göteborg som lever med hedersrelaterade normer och förtryck till 8–13 procent.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra genom att:

- öka kunskapen i organisationen om hur hedersrelaterat våld och förtryck skiljer sig från annat relationsvåld.
- rikta tidigt förebyggande insatser till vårdnadshavare och andra närstående som kan ha inflytande över barnuppfostran, exempelvis norm- och värderingsförändrande arbete.
- rikta tidigt förebyggande insatser till barn och unga som inkluderar information om deras lagstadgade rättigheter.
- stärka yrkesverksamma i att alltid sätta barnets rättigheter främst i sin yrkes- och myndighetsutövning.
- stärka kompetens bland yrkesverksamma för att göra adekvata hot- och riskbedömningar vid utsatthet eller vid risk för utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck.
- säkerställa kunskap om, och tillämpning av, lagstiftning om hedersrelaterad brottslighet.

Regionalt mål: Våld i ungas partnerrelationer ska upphöra i Västra Götaland

Läget i länet

Ungas särskilda livsvillkor och omständigheter: Ungdomstiden innebär särskilda omständigheter som påverkar våldsutsatthet och våldsutövande. Både pojkar och flickor är utsatta för våld i partnerrelationer. Det finns dock stora skillnader mellan könen avseende våldets frekvens, karaktär och konsekvenser. Våldet i partnerrelationer är i hög grad digitalt. Det överlappar ofta med våld utanför nätet och utövas på platser där vuxna finns. Exempelvis i vårdnadshavarens hem eller i skolan.

Konsekvenser av våld under en kritisk utvecklingsfas: Våldsutsatthet eller våldsutövande under ungdomstidens kritiska utvecklingsfas har allvarliga konsekvenser på kort och långt sikt. Det är en tid som präglas av viktiga psykosociala förändringar och identitetsskapande, intensiv social inlärning och ökad autonomi i förhållande till vårdnadshavare. Det finns en ökad risk för psykisk ohälsa och suicid, psykosomatiska problem och skadligt bruk och beroende. Våldet påverkar även möjligheterna till en framgångsrik övergång till vuxenlivet. En felaktig bild av vad som är " normalt " i en relation ökar risken för att våldet upprepas senare i livet.

Omfattningen av våld i ungas partnerrelationer i Sverige och Västra Götaland: Både pojkar och flickor är utsatta för våld i partnerrelationer. Men undersökningar av omfattningen varierar. Mellan 18–59 procent av unga uppger att de någon gång utsatts för våld av en partner. Flickor och ungdomar med könsöverskridande identitet, unga i samkönade relationer, unga med funktionsnedsättning och unga som lever i en hederskontext kan vara särskilt utsatta för våld i ungas partnerrelationer.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan bidra till att våld i ungas partnerrelationer ska upphöra genom att:

- stärka kunskap om våldets omfattning, karaktär och ungas olika livsvillkor och omständigheter.
- stärka det tidigt förebyggande arbetet riktat mot alla unga och fokusera på att förändra skadliga normer kring maskulinitet och motverka normalisering av våld i ungas relationer och närmiljöer.
- öka både vuxnas och ungas egen förståelse för vad våld är och göra det pratbart.
- öka kunskapen om vad som är brottsliga gärningar och hur det fungerar att anmäla ett brott.
- ställa rutinmässiga frågor för att upptäcka våld och ha ett lyhört och respektfullt bemötande när unga berättar om utsatthet eller utövande.

Regionalt mål: Arbetet mot mäns våld mot kvinnor i Västra Götaland ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd.

Läget i länet

Hur påverkas grupper med svagt samhälleligt stöd av våld? Flickor och kvinnor från alla delar av samhället kan vara utsatta för våld. Men en del grupper kan, som en följd av samhällets diskriminering och marginalisering, befinna sig i en situation som innebär en särskild sårbarhet. Risken för att utsättas för våld kan öka beroende på en persons livsvillkor. Sårbarheten kan också bero på att maktstrukturer och normer skapar hinder för tillgången till skydd och stödinsatser.

Följande grupper kan anses ha ett svagare stöd av samhället:

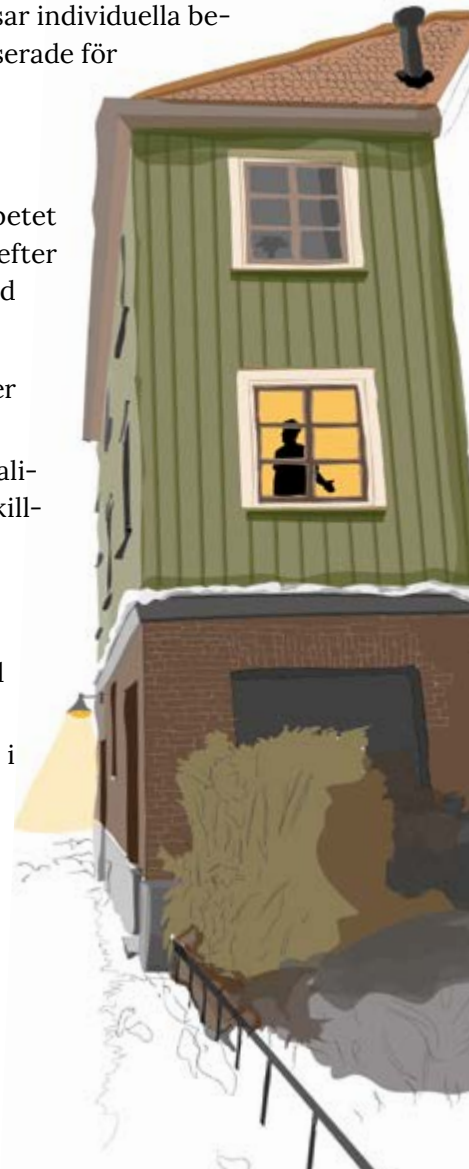
- hbtqi+ personer
- barn och unga kvinnor
- äldre kvinnor
- flickor/kvinnor med funktionsnedsättningar
- flickor/kvinnor med skadligt bruk och beroende
- flickor/kvinnor i hemlöshet
- flickor/kvinnor utsatta för prostitution och människohandel
- flickor/kvinnor som lever i en hederskontext
- flickor/kvinnor med utländsk bakgrund och migrationserfarenhet.

Bristande samhällsstöd och fokus på våld: Det som kan anses vara gemensamt är att samhällets insatser, från förebyggande arbete till upptäckt, stöd och skydd samt rättsprocesser sällan är utformade så att de passar alla. Det är ett samhälleligt ansvar att erbjuda insatser som passar individuella behov. För att klara det behöver verksamheter var organiserade för att kunna möta alla oavsett livsvillkor.

Tillsammans mot målet

Länets aktörer kan exempelvis bidra till att arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd genom att:

- upprätta styrdokument och rutiner som säkerställer ett rättighetsbaserat arbete.
- stärka kunskapen hos yrkesverksamma om marginaliserade gruppers livsvillkor och att det kan finnas skillnader i hur våld utövas och dess konsekvenser.
- stärka enskildas möjlighet till delaktighet och inflytande.
- möta behovet av och erbjuda individanpassat skydd och stöd.
- samverka med civilsamhället för utbyte av kunskap i utvecklingsarbete och kvalitetssäkring.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Utgiven av enheten för folkhälsa och rättighetsfrågor,
Länsstyrelsen Västra Götaland

Kontakt: 010-224 40 00, vastragotaland@lansstyrelsen.se

Titel: Jämställt Västra Götaland 2024-2027

ISSN: 1403-168X

Rapportnummer: 2024:09

Diarienummer: 801-3913-2023

Utgivningsår: 2024

Form: Monika Lund

Illustrationer: Danny Eriksson

Tryckeri: Ljungbergs Tryckeri AB